

Dette er ei omsetjing av den fastsette læreplanteksten. Læreplanen er fastsett på Nynorsk

Máhtodepartemeanta mearridan lálkaásahussan 13.06.2012

Gusto 01.08.2012 rájes

Gusto 31.07.2015 rádjái

Utgått

Ulbmil

Lášmmohallan lea oppalaš oahppahábmen fága mii galgá movttiidahttit fysalaš aktiivvalaš eallinvuohkái ja eallinagi lihkananillui. Lihkadeapmi lea vuodđodoaibma olbmos ja fysalaš aktivitehtat leat deahtalaččat buori dearvvašvuoda ovddideapmái. Lihkadankultuvra stoahkamiin, falástallamiin, dánsumiin ja olgodaddamiin lea oassin servodaga oktasaš oahpus ja identitehtaháhkamis. Fága galgá váikkuhit dasa ahte olmmoš seassá, muosáha, oahppá ja hábme rupmašiin. Fysalaš aktivitehtaid sosiála bealli dahká lášmmohallama deahtalaš arenan ovddidit fair play ja áktet guhtet guimmiideaset.

Fága galgá leat mielde váikkuheame dasa ahte oahppit muosáhit ilu, hálddašeami ja inspirašuvnna go oassálastet iešguđetlágan aktivitehtain ja go ovttasdoibmet earáiguin. Fága galgá leat mielde dasa ahte mánát ja nuorat ovdánahttet iešdovddu, positiivvalaš ipmárdusa rupmašis, iešipmárdusa ja identitehtadovddu. Dat galgá ráhkkanahhtit ohppiid árvvoštallat rumašovdagovaid ja lihkadankultuvrraid mat sáhttet váikkuhit iešdovddu, dearvvašvuoda, biebmodoalu, hárhjehallama ja eallinvuogi. Oahppit galget ipmirdit maid iežas árjja mearkkaša go galgá joksat mihttomeriid ja makkár fáktorat váikkuhit aktivitehta- ja hárhjehallanmovtta.

Oahppit galget ovdánahttit gelbbolašvuoda mánggabealálaš meari stoahkamiid ja aktivitehtavugiid bokte, ovdánahttit mánggabealatuoda ja oahppat geavahit luonddu ja árvvusatnit dan ahte vánddardit ja birget luonddus. Fágas galget oahppit oahppat hárhjehallama, eallinvuogi ja dearvvašvuoda birra ja movttiidahttot aktivitehtaide ja hárhjehallamii. Fága galgá addit ohppiide fysalaš hástalusaid ja duostilvuoda fanahit iežas rájiid, sihke spontána ja organiserejuvnon aktivitehtain. Oahpahus lášmmohallamis galgá fuolahit sihke árbevirolaš ja molssaevttolaš lihkananaktivitehtaid fágas ja arvosmahttit geahččaladdat ja geavahit hutkáivuoda. Guovddázis fágas lea lihkananstoahkan, mánggabealálaš falástallan, fair play, dánsum ja olgodaddan,

Oahpahus fágas galgá addit ohppiide vuolggasaji eallinagi lihkananillui ja hálddašeapmái iežaset eavttuid vuodul. Dán fága earenoamáš árvvoštallanortnegis lea dát vuhtiiváldon go ohppiid árjja lea oassi árvvoštallanvuodus. Mángga gelbbolašvuodamihttomeriin lea maid relevánta vuhtiiváldit ohppiid eavttuid árvvoštallamis.

Fága váldoasit

Fága lea juhkkajuvvon váldoosiide maidda leat hábmejuvnon gelbbolašvuodamihttomearit. Váldoasit dievasmahttet nuppit nuppiid ja fertejit gehččojuvvot oktavuotán.

Fága lea oktasašfága, mii gullá buot joatkkaoahpahusa oahppoprográmmaide. Oahpahusa galgá danin heivehit sierra oahppoprográmmaide vai dat livččii ohppiide nu relevánta go vejolaš.

Lášmmohallanfágas leat gelbbolašvuodamihttomearit maŋŋel vuodđoskuvlla 4., 7. ja 10. ceahki ja maŋŋel Jo1, Jo2 ja Jo3 joatkkaoahpahasas.

Bajilgovva váldoosiin:

Jahkeceahkki	Váldoasit		
1.–4.	Aktivitehtat iešguđetlágán lihkananbirrasiin		
5.–7.	Falástallanaktivitehtat	Olgodaddan	
8.–10.	Falástallanaktivitehtat	Olgodaddan	Hárhjehallan ja eallinvuohki
Jo1–Jo3	Falástallanaktivitehtat	Olgodaddan	Hárhjehallan ja eallinvuohki

Váldosuorgi aktivitehtat iešguđetlágán lihkananbirrasiin sisttisdoallá lunddolaš vuodđolihkademiid ovdánahttima ja automatiserema iešguđetge doaimbirrasiin, sihke siste ja olgun. Organiserejuvnon aktivitehtat ja spontána stoahkan iešguđetlágán lihkananbirrasiin leat guovddáš oasit. Váldosuorgi sisttisdoallá maiddái vuodđomáhtu rupmaša ja persovnnalaš čorgatvuoda birra.

Váldosuorgi falástallanaktivitehtat sisttisdoallá viiddis meari iešguđetlágan falástallamiid, dánssaid ja molssaevttolaš lihkananaktivitehtaid. Galgá biddjot deaddu lihkananstoahkamii ja hábmen- ja

doaimmahanaktivitehtaide mat leat heivehuvvon ohppiid eavttuide. Válljenmunni rievddada báikkálaš diliid ja oktagaslaš beroštumiid mielde. Oassálastin dánsumis ja dánssaid ovdanbuktin, sihke iežas ráhkadan dánssaid ja iešguđet kultuvrraid dánssaid, earret eará nuoraidkultuvrraid, leat oassin dás. Organiserejuvvon aktivitehtat, friddja aktivitehtat ja geahččaladdan leat guovddážin aktivitehtasuorgin. Dasa lassin lea fair play ja oktasaš njuolggadusat deatalaš oassi fágas. Doaba fair play sisttisdoallá dan ahte čájehit áktejumi guhtet guoibmáseaset iešguđet aktivitehtain. Ovttasdoaimman ja dat ahte dahkat guhtet guimmiideaset buorren leat guovddáš elemeanttat doahpagis.

Váldosuorgi olgodaddan sisttisdoallá máhtu ja gálggaid mat dárbbasuvojit go galgá vánddardit luonddus ja árvvusatnit leat luonddus. Galgá deattuhit báikkálaš olgodaddanárbevieruid, lagasbirrasa geavaheami ja movt sáhtá dádjadit ja vánddardit luonddus iešguđetge jagiáiggiin.

Váldosuorgi hárbhallan ja eallinvuohki sisttisdoallá movt iešguđetlágán aktivitehtat sáhttet váikkuhit ovttaskas olbmo dearvvašvuoda. Lihkadeami ja eallinvuogi oktavuodát, ovttaskas olbmo beroštumiid ja hálddašeami vuodul, leat guovddáš fáttát dán suorggis. Galgá maid deattuhit máhtu, vásáhusaid ja smiehttamušaid mat dárbbasuvojit go galgá čađahit iešguđetlágán aktivitehtavugiid ja iešhárbhallama mat leat aktiivvalaš eallinvuohkái vuodđun, ja vuhtiiváldit iežas ja earáid eavttuid. Movt sáhtá fuolahit dearvvašvuoda ovddidahtti doaimmaid ja bargat ergonomalaččat riehta, leat maid deatalaš fáttát.

Diibmolohku

Diibmolohku lea almmuhuvvon 60-minuvtta ovtadahkan:

MÁNÁIDCEAHKKI

1.-7. jahkecehkiin: 478 diimmu

NUORAIIDCEAHKKI

8.-10 jahkecehkiin: 223 diimmu

STUDERENRÁHKKANAHHTTI OAHPPOPROGRÁMMAT, EARRET MUSIHKA, DÁNSSA JA DRÁMÁ OAHPPOPROGRÁMMA

Jo1: 56 diimmu

Jo2: 56 diimmu

Jo3: 56 diimmu

FIDNOFÁGALAŠ OAHPPOPROGRÁMMAT

Jo1: 56 diimmu

Jo2: 56 diimmu

Vuodđogálggat

Vuodđogálggat leat integrerejuvvon gelbbolašvuodamihtomeriide gos dat leat mielde ovdánahttime fágagelbbolašvuoda ja leat maid oassin das. Lášmmohallanfágas ipmirduvvojit vuodđogálggat ná:

Njálmálaš gálggat lášmmohallanfágas mearkkaša hábmet oaivila guldaleami, hupmama ja ságastallama bokte. Dat mearkkaša earret eará gaskkustit jurddaváikkuhusaid ja muosáhusaid

iešguđetge aktivitehtain. Olmmoš ovdanbidjá njálmmálaččat stoahkamiid, iešguđetlágán spealuid ja eará ovttasdoaimamiid njuolggadusaid. Dat mearkkaša máhttit guldalit earáid ja addit responssa ja leat dihtomielaš gii lea vuostáiváldi go hupmá. Njálmmálaš gaskkustangálga lea maid dárbbášlaš go galgá leat mielde lágideame aktivitehtaid.

Máhttit čállit lášmmohallamis mearkkaša vuosttažettiin čálalaččat ovdanbidjat aktivitehtaid ja aktivitehta árvvoštallama. Dát lea eanemus áigeguovdil bajit jahkecehkiin.

Máhttit lohkat lášmmohallamis mearkkaša máhttit viežžat, dulkot ja ipmirdit dieđuid fágaspesifihkka teavsttain. Dat addá vuodu árvvoštallat deahtalaš beliid fágabarggus. Dat mearkkaša maiddái dulkot kárttaid ja ipmirdit govastagaid.

Máhttit rehkenastit lášmmohallamis mearkkaša earret eará máhttit mihtidit guhkkodagaid, áiggiid ja fámuid. Ipmirdit loguid lea dárbbášlaš go galgá plánet ja čađahit hárhjehallanbarggaid.

Digitála gálggat lášmmohallamis sisttisdoallá máhttit geavahit digitála reaidduid, iešguđetlágán mediaid ja resurssaid ulbmillaččat ja dohkálaččat go galgá čoavdit praktihkalaš barggaid. Dat mearkkaša earret eará viežžat ja gieđahallat dieđuid, plánet ja čađahit aktivitehtaid ja hárhjehallamiid, ja kommuniseret ja dokumenteret dán.

Gelbbolašvuodamihttomearit

Aktivitehtat iešguđetlágán lihkanbirrasiiin

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- stoahkat ja leat mielde aktivitehtain iešguđetlágán birrasiiin gos hástalit dovtagiid, motorihka ja koordinašuvnna
- geavahit vuodđolihkadanvugiid nugo guokkardit, viehkat, činjut, njuiket, seavut, jorgalit ja fierrat friddja ja organiserejuvvon aktivitehtain
- leat oadjebas čázis ja máhttit vuodjat
- vándardit čáziid lahka ja čáziid alde ja selvehit várálašvuodaid
- ovttasdoaimmat earáiguin iešguđetlágán aktivitehtain
- dohkkehit rumašlaš eavttuid ja erohusaid iežas ja earáid gaskkas
- geavahit smávva veahkkeneavvuid ja apparáhtaid árbevirolaš ja molssaevttolaš lihkanaktivitehtain
- sáddet, dustet ja stoahkat iešguđetlágán spáppaiguin ja leat mielde álkis spáppastallanspealuin
- suokkardit, stoahkat ja lihkademiin ovdanbuktit iešguđetlágán ritmmaide ja musihkkii
- leat mielde lávlunstoahkamiin ja iešguđetge kultuvrraid álkis dásnsain
- geavahit sabehiid ja luisttiid gos dan sáhtta
- ráhkadit ja geavahit álkis kárttaid maid mielde dádjada lagasbirrasis
- geavahit biktasiid, veahkkeneavvuid ja eanjalas atnudiinggaid go galgá birget luonddus oadjebas ja doaimbi vugiin
- ságastallat njuolggadusaid birra mat gustojit go vánddarda luonddus, ja máhttit vánddardit nu ahte ii guođe luottaidd
- namuhit rumašosiid ja lihkanvugiid
- čilget makkár mearkkašupmi persovnnalaš čorgatvuodas lea iežas ja earáid dearvvašvuhtii ja loaktimii
- čuovvut vázzi olbmuid ja sihkelastiid johtolatnjuolggadusaid

Falástallanaktivitehtat

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- čađahit iešguđetlágán aktivitehtaid ja leat mielde stohkosiin mat ovddidit sávriovuoda, koordinašuvnna ja eará rumašlaš ovdáneami

- geavahit vuodđoteknikkaid go vuodjá čoavjji nalde, čielggi nalde ja čázi vuolde
- čuovvut ovttasdagu ja ovttasdoaimmama njuolggadusaid ja prinsihpaid ja respekteret bohtosiid
- geavahit vuodđolihkadanmálliid ja vuodđoteknikkaid muhtin oktagaslaš falástallamiin, muhtin välljejuvvon joavkofalástallamiin ja molssaevttolaš lihkadanaktivehtain
- geavahit čuoigan- ja luistenteknikkaid doppe gos lea vejolaš
- geahččaladdat rumašlaš ovdanbuktimiiguin ja dásnut iešguđetge kultuvrraid álkis dásnsaid
- geavahit sihkkela oadjebasat johtolatfievrun
- čilget manne fysalaš aktivehtat leat deatalaččat juohke beaivvi

Olgodaddan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- dádjadit kárttain ja kompássain oahpes duovdagiin
- mitalit báikkálaš olgodaddanárbevieruid birra
- leat mielde iešguđetlágan olgodaddanaktivehtain ja praktiseret oadjebas vánddardeami iešguđetlágán dálkkiid siste
- plánet ja čađahit idjadanmátkkiid
- praktiseret muhtun doaimmaid mat gullet sámi árbevirru
- čađahit álkis álgoveahki

Falástallanaktivehtat

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- hárhallat ja geavahit iešguđetlágan gálggaid muhtin välljejuvvon joavkofalástallamiin, oktagaslaš falástallamiin ja molssaevttolaš lihkadanaktivehtain
- vuodjat čoavjji ja čielggi nalde ja buokčalit
- praktiseret fair play geavahettiin iežas gálggaid ja máhtu dasa ahte dahkat earáid buorren
- hárhallat ja dásnut nuoraidkultuvrraid ja eará kultuvrraid dásnsaid, ja ovttas mielohppiiguin ráhkadit earjkilis dásnunkomposišuvnnaid
- čilget ja čađahit heaggagádjuma čázis
- čilget ja čađahit heaggagádjudahtti álgoveahki

Olgodaddan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- dádjadit kárttain ja kompássain iešguđetlágán duovdagiin, ja selvehit eará vugiid movt maid sáhhtá dádjadit
- praktiseret olgodaddama iešguđetlágan luonddubirrasiin ja selvehit buohkaidrievtti
- plánet ja čađahit mátkkiid iešguđetge jagiáiggiin, maddái idjadanmátkkiid olgun

Hárhellan ja eallinvuohki

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- geavahit stoahkama ja iešguđetlágán hárhellanvugiid ovdánahttit iežas rupmaša ja dearvvašvuoda
- praktiseret ja čilget hárhellama vuodđoprinsihpaid
- čilget oktavuoda gaskal fysalaš aktivehta, eallinvuogi ja dearvvašvuoda
- čilget movt iešguđetlágan rumašovdagovat ja iešguđet lihkadankultuvrrat váikkuhit hárhellama, biebmodoalu, eallinvuogi ja dearvvašvuoda
- eastadit ja addit álgoveahki falástallanvaháigiid oktavuodas

Falástallanaktivitehtat

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- praktiseret ja selvehit guovddáš njuolggadusaid dihto falástallamiin ja aktivitehtain
- praktiseret fair play das go searvada earáid, beroškeahhtá eavttuin, dihto falástallamiidda ja aktivitehtaide
- geavahit iešguđet gálggaid nu ahte doibmet dihto joavkofalástallamiin, oktagaslaš falástallamiin ja molssaevttolaš lihkanaktivitehtain
- geahččaladdat iešguđetlágan dánsunvugiiguin ja ráhkadit dánsenkomposišuvnnaid

Olgodaddan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- praktiseret olgodaddama iešguđetlágan báikkálaš luonddubirrasiin

Hárjehallan ja eallinvuohki

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- selvehit fáktoriid mat váikkuhit aktivitehta ja hárjehallanmovtta
- praktiseret hárjehallanvugiid ja hárjehusaid mat gullet sávriuvođa, givrodaga ja lihkanannávccaid surggiide vai ovdánahtá rupmaša ja fuolaha iežas dearvvašvuoda
- plánet ja čađahit liekkadeami ja fanaheami ovdal ja maŋnil iešguđet hárjehallanaktivitehtaid

Falástallanaktivitehtat

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- geavahit ja fievrredit fair play prinsihpaid lihkanaktivitehtaide
- praktiseret hárjehallanvugiid buoridan dihte teknihka, taktihka ja ovttasdoaimannávccaid joavkofalástallamis
- praktiseret hárjehallanvugiid buoridan dihte gálggaid oktagaslaš falástallamiin, dánssain ja molssaevttolaš lihkanaktivitehtain

Olgodaddan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- geavahit luonddu virkkosmahttimii, hárjehallamii ja olgodaddamii

Hárjehallan ja eallinvuohki

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- plánet, čađahit ja árvvoštallat hárjehallama das ahte ovdánahttit iežas rupmaša ja fuolahit iežas dearvvašvuoda
- geavahit hárjehallama vuodđoprinsihpaid sávriuvođa, givrodaga ja lihkanannávccaid hárjehallamii
- praktiseret hárjehusaid mat sáhttet eastadit vahágiid ja gollanváltuid, ja selvehit buriid bargoteknikkaid ja barganvugiid prinsihpaid

Falástallanaktivitehtat

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- čájehit máhtu ja iešguđetlágan gálggaid falástallamis, dánssas ja eará lihkanaktivitehtain doaibmi searvamiin aktivitehtaide, hárhállamiin ja spealuide
- árvvoštallat iežas gelbbolašvuoda ja movt sáhtta ain ovdánit falástallamis, dánssas dahje eará lihkanaktivitehtain
- ságaskuššat movt iežas fair play-doaimmeahepmi aktivitehtain, hárhállamiin ja spealuin sáhtta váikkuhit earáid

Olgodaddan

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- plánet, čađahit ja árvvoštallat mátkedoaimmaid main atná kárta ja kompássa veahkkeneavvun ja eará vugiid movt maid sáhtta dájjadit

Hárhállan ja eallinvuohki

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- praktiseret ja ákkastallat aktivitehtaid ja hárhállama mii lea heivvolaš go galgá ovddidit iežas dearvvašvuoda ja ságaskuššat hárhállama vejolaš heittot beliid
- plánet, čađahit ja árvvoštallat iešhárhállama mii atná vuodđun hárhállama vuodđoprinsihpaid ja mii lea relevánta oahppi iežas ulbmiliid dáfus
- selvehit oktavuodaid gaskal jeavddalaš fysalaš aktivitehta, eallinvuogi ja dearvvašvuoda, ja maid mearkkaša váldit ovddasvástádusa iežas dearvvašvuodas

Árvvoštallan fágas

Loahppaárvvoštallama mearrádusat:

Oppalašárvvosáni árvvoštallan

Jahkeceahkki	Ortnet
10. jahkeceahkki	Oahppit galget oažžut ovttá oppalašárvvosáni.
Jo1 sierraluoddafágat fidnofágalaš oahppoprográmmain	Oahppit galget oažžut ovttá oppalašárvvosáni ¹
Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat	
Jo3 studerenráhkkanahhti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat skuvllas	
Jo 3 lasáhus oppalaš lohkan gelbbolašvuhtii	

¹ Go fága bistá mángga jagi, de berre oahppi oažžut oppalašárvvosáni dušše fága bajimus dásis.

Eksámen – oahppit

Jahkeceahkki	Ortnet
10. jahkeceahkki	Ohppiin ii leat eksámen.

Jo1 sierraluoddafágat fidnofágalaš oahppoprográmmain	Ohppiin ii leat eksámen.
Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat	
Jo3 studerenráhkkanahhti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat skuvllas	
Jo3 lasáhus oppalaš lohangelbbolašvuhtii	

Eksámen - privatisttat

Jahkeceahkki	Ornet
10. jahkeceahkki	Fágas ii leat privatistaortnet.
Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat	Privatisttat galget váldit njálmmálaš-praktihkalaš eksámena mii ráhkaduvvo ja árvoštallojuvvo báikkálaččat.
Jo3 studerenráhkkanahhti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat skuvllas	

Árvoštallama oppalaš mearrádusat leat oahpahuslága lánkaásahusas.